

J. N. D. O. M.
DISSERTATIO ACADEMICA
DE
PECCATIS
POST
MORTEM,

CUJUS PARTEM POSTERIOREM
CONSENS. AMPL. FACULT. PHILOS. IN REG.
AD AURAM ACADEMIA,
PRÆSIDE

MAG. JOHANNES BILMARK,
HISTOR. ET PHILOS. PRACT. PROFESS. REG. ET ORD.
Publico examini submittit

CAROLUS JOHANNES SCHÆFFER,
Satacundensis,

IN AUDIT. MAJ. DIE XXVIII MAJI AN. MDCCLXXXIII.

H. A. M. C.

ABOÆ,

TYPIS VIDUÆ REG. ACAD. TYPOGR. JOH. C. FRENCKELL.

VIRO

PLURIMUM REVERENDO ATQUE PRÆCLARISSIMO,
D: NO MAG. CAROLO SCHÆFFER,

Sacellano Ecclesiarum, quæ DEO in Kuusâ & Harjavalda
colliguntur, vigilantissimo,

PARENTI INDULGENTISSIMO,

*Beneficiorum, quibus me, Parens Optime, inde, quod ipsis
incunabulis ornasti, memoriam dum recolo, recolo au-
tém quotidie, satis admirari non possum teneram, quam sa-
lutis meæ gessisti, curam. Post DEum enim O. M. Tibi,
Pater Indulgentissime, debeo, & quod vivam & quod bene
vivam. Nullis vel laboribus vel sumptibus pepercisti, ut men-
tem scientiis & animum meum studio virtutum imbueres.
Tantis in me beneficiis vel predicandis, vel remunerandis,
quum sim impar; accipias tamen, Parens Indulgentissime, se-
rena, qua soles, fronte has ingenii mei primitias, ut
certissimum pignus grati animi & pietatis meæ nunquam
intermorituræ. Respicias, quæso, has qualescunque pagellas,
non ut pretium debiti, quod Tibi his nunc solvere vellem,
sed ut fructum benevolentiae Tuæ indefessæ, quam ex intimo
veneror affectu. DEus T. O. M. Te, Parens Optime, sal-
vum sospitemque per longam annorum seriem servet. Ita ex
intimis cordis recessibus voveo, filiali reverentia usque ad
cineres permansurus*

PARENTIS INDULGENTISSIMI,

Filius Obedientissimus
CAROLUS JOH. SCHÆFFER.

§. IX.

Ad statum progredientes Politicum breviter ostendemus, quod in eodem dentur etiam peccata post mortem. Quum homines non sine gravissimo molestiarum sensu quotidie experirentur incommoda, quæ ipsos in statu affligerent Naturali, sensim inter se conveniunt de Societatibus formandis, ut, junctis inter se plurimum consiliis ac viribus, pares essent tam intentis commodis facilius obtinendis ac promovendis, quam ingravescentibus malis opportune depellendis. Robur itaque & firmitas harum societatum a mutua sociorum dependet concordia; quam frustra sibi possent polliceri, nisi unius Personæ sive Physicæ sive Moralis voluntati sua submitterent arbitria, sedulo agentes, quicquid ipsa ad communem promovendam salutem faciendum esse decrevisset. Augusta igitur & Sacro-Sancta est Imperantis Persona, quæ in corpore Politico idem præstat, quod in humano anima. Et quum Princeps ita in eminentissimo, ad quem evehi fors permittit humana, sit constitutus loco, cives quoque Ipsius actiones, ceu perfectissimum vitæ morumque exemplar, quibuscunque Philosophorum præceptis superius, intueri & imitandas sibi proponere solent. Quod si Imperans probe non perpendat, sed quicquid libeat, sibi licere existimet, stimulos suis addit civibus, flagitia quævis audendi, occasionemque præbet peccatis, post suam etiam mortem committendis. (a)

A

Nec

Nec vita solum Princeps suis nocere potest civibus, sed institutis quoque & legibus a se latis animos horum ita confundere, ut vel vitia, vel, quod eodem ferme recidit, virtutum simulacra probis præferant moribus; quod quidem non ex intentione legislatoris, sed per accidens & non prævisis singulis consequentiarum circumstantiis solet contingere. Tendunt quidem leges & instituta quælibet ad Republicæ felicitatem; sed quum & hæc ipsa pluribus constet prærogativarum momentis, & quæ ad eandem conducunt, media, ejusdem non sint singula vel bonitatis vel æquitatis, accidere potest, ut cives nubem pro Junone amplectantur, & habitum contrahant vitiosum, tanto difficilius deponendum, quod juste agere & recte vivere sibi videantur. Taceo jam illos Principes, qui vel ignorantia æquitatis naturalis vel barbarie temporum, in quæ ætas eorum incidit, circumventi, civibus suis leges parum omnino æquas & honestas proposuerunt observandas. Fieri præterea potuit, & revera factum fuisse docet Historia, ut nonnulli Legislatores talia admiserint instituta, quæ culpa civium a felicitate publica tanto diverferunt longius, quanto propius ad eandem convergere primo videbantur intuitu. Sic nemo est, qui ignorat, quantum luxus ad commoditatem & opulentiam civium conferat, dum pecuniarum circulationem, sine qua eorundem conditio admodum inæqualis & multis proinde foret exitiosa, inter ipsos promovet; sed si hunc opulentia pullum indulgenter nimis habeant civitatum Rectores, incolarum animi valde corrumpuntur, ita ut leviora sibi primum permittant peccata, tum gravioribus advescant, & tandem peccandi habitum, a se contractum, in seros etiam nepotes derivent.

(a) Emphatice omnino scribit Rev. *FENELON*: *Les*
manusc

)

3

(

maux que font les Rois, se multiplient de génération en génération, jusqu' à la postérité la plus reculée. Un mauvais regne fait quelquefois la calamité de plusieurs siècles. Vid. Les aventures de Telemaque Livr. XXIV. circa fin.

§. X.

Quamvis virtutes singulæ adeo sint præstantes, ut sedula earum cultura satis commendari nequeat; docet tamen ratio, cui nec refragatur experientia, quod virtutibus quibusdam certi definiendi sint limites, ultra quos si quis progrediatur, nullam omnino laudem meretur. Inter virtutes, quæ Augustam Principis Personam valde exornant, habetur Clementia in cives suos, qua pro re nata & propter humanitatem condonat facta, quæ ad legum tenorem pœnis essent mulctanda. Habet autem & hæc virtus suos limites, & intra hanc ferme orbitam sese continebit, ut Princeps nihil sibi unquam permittat, quod in præjudicium vergeret vel legum a se latarum, vel cæterorum civium. Si ultra has clementia extendatur oleas, degenerat in lenitatem, qua animi mollitiæ & adulatores plerumque abutuntur ad vexandos ac opprimendos reliquos cives, & cæteri, quibus legum observantia obvenit gravis & molesta, hinc sumunt occasionem, instituta quævis ac præcepta impune eludendi. Dicitur autem vix potest, quot quantaque vitia per solam impunitatis spem ingravescant; recte enim jam pridem observavit CICERO, quod *maxima peccandi illecebra sit impunitatis spes* (a). Cives enim maleferiati, quantumvis natura fuerint pigri, quærunt tamen rimas, per quas rigorem legum ac pœnarum effugiant; ad quæ molimina si forte connyeat Princeps, & naturæ bonitate victus leges

suas dormire sinat, non ipsi tantum altius cristas erigunt & in peccando fiunt audaciores, sed partem etiam civium sinceram ad paria tentanda suis sollicitabunt exemplis. Ita ex Principis lenitate vel nimia vel intempestiva, tamquam e semine, progerminant multa civium vitia, quæ temporum ita inolescunt decursu, ut altas in suorum etiam nepotum animis agant radices, non nisi post multas mutationes & rerum vicissitudines inde eradicandas, & in desuetudinem abituras. Imprimis autem Princeps suæ nocet civitati, non tantum impræsentiari, sed in seram quoque posteritatem, si jus aggratiandi sibi competens, ad homicidia etiam voluntaria extendat. Si enim a justo legis rigore eximat eum, qui basin felicitatis civilis, securitatem publicam, temerario labefactavit modo, latissimam scelestis hominibus aperit portam, aliis pro lubitu insultandi. Qua de re convicti prudentissimi Reges, jure hoc vel plane non, vel parcissime fuerunt usi. Memorabile imprimis est JACOBI I. Angliæ Regis effatum, qui quum intimæ admissionis amicus ejus ROBERTUS CARR exercitæ in OVERBURYUM clandestinæ incusaretur cædis, COOKIUM, in causa ista constitutum judicem, ita sui admonuit officii: *Que la malediction de Dieu tombe sur Vous & sur les Votres, si Vous épargnés les coupables, & sur Moi même & sur ma postérité, si je pardonne à personne.* (b).

(a) Vid. Orat. pro Milone Cap. XVI. (b) Vid. RAPIN THOYRAS Histoire d'Angleterre Tom. VII. p. 99.

§ XI.

Præterea sicut Principis actiones tendunt ad conservandam, &, quantum fieri potest, augendam civium felicitatem,

tatem, hæc autem obtineri non potest, nisi valide inter hos reprimantur vitia, & virtutum promoveatur cultura; ita si accadat, ut Princeps viros de se & sua patria optime meritos, sed sua se virtute involventes, parum curet, si personam magis, quam ejusdem acta, aut si grandia facta potius, quam utilia, temeraria magis, quam prudenter suscepta remuneret, exercitium virtutum sensim sufflaminabit, & peccatorum relinquet segetem, post suam etjam mortem incrementem. Quamvis enim virtus præstantissima sui merces habeatur, quippe quæ animum jucunda præteritorum ac præsentium memoria reddit hilarem, pauci tamen, quantumvis ipsi fingantur modesti, bene secum agi putant, si propter merita laudentur quidem, attamen perpetim algeant. Desiderant enim in ardua virtutum semita quædam adminicula, ut doctes ipsorum in publicum sese latius explicent commodum, & quibus sese ipso opere reddiderunt dignos; alioquin vel in egregio deficient proposito, vel in vitiorum devia sese per indignationem abripi forte patientur. Bene enim jam olim cecinit Poeta: *Ipsæ decor recti, facti si præmia desint, - - Non movet, & gratis panitet esse probum* (a). Lustremus enim omnium temporum ac populorum Historias, quæ luculenter ostendent, non magis in corruptionem propendisse nationem quandam, quam dum placida proborum merita fuerunt neglecta, indigni autem & feroces præmia atque honores, tamquam sibi solis debitos, ad se quo demum cunque modo arripuerunt; quod vulnus, ipsis reipublicæ vitalibus alte inflictum, non nisi longo post tempore cicatricem ducere ac sanari potuit.

(a) Vid. *OVIDIJ Libr. de Ponto Eleg. III. v. 11. 12.*

Porro si statum consideremus Oeconomicum, deprehendimus, quod peccata in eodem etiam post mortem non raro gliscant. In statu jam memorato nobis primum obveniunt Parentes, qui in arctissimam animorum & corporum societatem non propter sensualem voluptatem, sed subolis suscipiendæ atque educandæ causâ libere concesserunt. Qualis vero infans recens natus? Nonne animal valde miserum, quod fame, sive ac frigore post primos auræ vitalis haustus cito periret, nisi sollicita Parentum cura eundem molli exciperet gremio, eique opportune omnia suppeditaret, quæ ad ejus conservationem imperiosa exigat necessitas. Membra corporis illam diu desiderant consistentiam & agilitatem, quæ ad illud sustinendum ac movendum requiruntur, & animæ facultates adeo sunt hebetes, ut vix eorum præsentiam, nedum præstantiam discernere valeat; sed sicut petala ex sua spatha calore solis sensim eliciuntur; ita tenera parentum cura corpus infantis robur accipit debitum & anima suas exferit facultates. Est autem infantis anima adinstar mollis cujusdam ceræ, cui variarum effigies rerum facile imprimuntur, sed quæ semel impressæ ipsa ætate ac consuetudine adeo quasi indurescunt, ut difficulter admodum inde exsculpi aut mutari possint. Quod si igitur Parentes animorum in liberis agrum vel plane incultum relinquunt, vel vitiorum zizania in eodem sinant succrescere, reos se faciunt peccatorum, quæ liberi, non ipsis tantum adhuc superstibus, sed longe etiam post ipsorum obitum proterve committunt. Qui enim, uti in veteri est proverbio: non vetat peccare, dum poterit, jubere censetur, & magna licentia magnum est ad vitia incitamentum & præcipitium. Minuta quædam animal-

cula,

cula, cum mordent, non sentiuntur, adeo tenuis illis & fallax in periculum est vis. Similiter Parentes, indulgentiæ glaucomate oculis objecto, non vident, quantum blanda in liberos lenitas his obsit, sed obfuisse tandem cum sibi, tum illis animadvertunt, quum ipsos ad meliorem reducendi frugem nulla fere amplius spes superfit. Certe non aliunde, quam ex stagnante hoc rivo omni ævo provenit morum barbaries & projecta sæculorum licentiæ: non aliunde omnis generis vitiorum cohortes, quæ in urbes, oppida, vicos & familias irruerunt, adeo ut virtutes deliquium passæ nonnullis, aliis cum Astræa terram reliquissè videantur. Egregie in hanc rem SENECA: *facile est, inquit, teneros adhuc animos componere, difficulter reciduntur vitia, quæ nobiscum creverunt. Et sicut vasa odorens, quo primum fuerunt imbuta, retinent, sic juvenum animæ, quas primum formas imaginatione concipiunt, nunquam abolere sinunt.* (a)

(a) Vid. *Libr. II. de Ira Cap. XVIII.*

§. XIII.

In familia occurrunt præterea hinc herus & hera, illinc servi & ancillæ, qui in suas invicem actiones ita possunt influere, ut peccata eam post mortem inde existant. Quamvis servi & ancillæ mandatis dominorum ita subsint, ut sola ipsis in obsequio gloria videatur esse relicta, non tamen hi omni obligationis nexu respectu illorum sunt soluti, quin potius eorum felicitatem, quatenus & homines sunt & domestici, quantum unquam illorum permittat conditio, promovere tenentur. Non solum itaque necessarium victum & amictum ipsis suppeditabunt, sed curabunt quoque, ut vitia, quibus forte indul-

indolgent, dediscant, & contra ea virtutum advescant cultura. Quod si herus singula hæc intermittat officia, sua vel socordia vel avaritia efficiet ut personæ, sibi infervientes, pravos contrahant habitus, qui continuo in peccata gliscunt. Qui enim alterum negligit emendare, dum ad saniozem mentem eundem reducere & posset & deberet, neglecti officii reus postulatur, sin minus in foro soli, at tanto magis in foro Poli. Immo si disciplinam domesticam, quam fartam & tectam quisque tuebitur paterfamilias, susque deque habeat, non magis a crimine, in familia forte commisso, liberari potest, quam si ex proposito idem permisisset. Ab altera vicissim parte si servi & ancillæ intra suorum officiorum orbitam sese non contineant, sed conditionem suam eo ipso vel meliorem vel suo gustui convenientiorem reddere satagant, quod vitiorum promissidem heris suis adstute propinent, & patrata ab ipsis scelera vel adjuvent, vel dextre celent, in ipsos, ut corruptionis auctores redundat culpa flagitiorum, longe etiam post eorum ex hac vita decessum commissorum.

§. XIV.

Quamvis illi, qui litteris ac scientiis addiscendis & excolendis maximam vitæ suæ partem impendunt, possent præsumi, naturalem pravitatem & ignorantiam exuisse, quæ utraque fecundam peccatorum materiam constituit; multiplex tamen docet experientia, quod nonnulli eorum peritiæ suæ & industriæ monumenta relicturi, gravissima hoc modo post mortem quoque commiserint peccata. Hi sunt, qui ambitionis cæstro perciti, soli, tamquam soles, in caelo litterario fulgere cupiunt; quo exciderent proposito, nisi ultra alios sapere viderentur.

Para-

Paradoxis igitur potissimum delectantur opinionibus defendendis, simplicem autem & in praxi utilem veritatem, ceu acuminis sui fastigio parum dignam, fastidiunt, contra ea vero speciosis sophismatibus, quibus arguta sua communiunt placita, fucum aliis facere student. Nonnulli, qui eruditorum Phaethontes haberi volunt, eo insipientiae, dum sapientiam suam jactare student, processerunt, ut veritatem omnium primam & catholicam, videlicet quod Deus, rerum omnium Creator, existat, confictis quibusdam argumentis, reluctantur enim ratio, natura & conscientia, impugnare sint adorti; ipsis proinde diabolis deteriores, quippe qui, uti Revelatio docet, DEum esse credunt, licet in hac sua contremiscant convictione. Alii rursus momentosam hanc doctrinam excogitatis a se dubiis, ut simplicioribus persuadeant, se bona fide sensu animi sui aperuisse, onerant; tanto praviore habendi, quanto videri volunt magis ingenui. Alii denique in vindicanda Summi Numinis existentia talibus utuntur argumentis, quae thesin propositam labefactant magis, quam confirmant. Omnes autem hi tenebriones sunt, qui caliginem splendenti soli addere conantur, ut si non ipsi, umbra saltem eorum in crepusculo eruditionis tanto major appareat, & si quis non probet eorum propositum, quippe quod vel impium vel levem saltem prodit animum, ipsorum tamen laudet acumen & industriam in absurda causa ingeniose defendenda. Dolendum autem est, quod non omnes sentiant venenum, in his perversae eruditionis floribus occultatum, & quod lectorum animos, adhuc forte innocuos, ita corrumpat, ut, sublato Numinis tam amore, quam timore, metui ac pudori nuntium ferociter mittant, rationis imperium excutiant, pravis autem suis affectibus toti indulgeant. Et quum horum auctorum

scripta, quæ peccandi illecebræ & bonorum morum scopuli merito audiunt, longe etiam post eorundem mortem perennent, & ne temporis quidem tractu nocivam suam vim amittant; nemo sanus ambiget, quin malefani hi doctores post obitum peccent; siquidem moralis causa peccatorum, a posteris commissorum, esse perseverent.

§. XV.

Subtilius quidem, sed non minus noxium venenum tam sui ævi hominibus, quam infecuturis parant illi, qui rationis lumini tantum tribuunt, quasi illud solum atque Revelatione non collustratum sufficeret cunctis, in veræ salutis semitam deducendis. Pauca admodum officia suis Lectoribus observanda hi præscribunt Doctores, adeoque viam salutis faciunt latissimam, quam Summus Doctor, Salvator, angustam satis esse docuit, & qualem eandem re ipsa esse experitur, quisquis sanctitati morum, quemadmodum decet, studet. His accedit, quod ex nostra sententia, quam cordatus quilibet Lector sine dubio probabit, virtutum culturæ magis obsint, quam profint illi Eruditi moleste seduli, qui schedulas, Deismum, Naturalismum & Indifferentismum continentem, operose conquirunt, conquisitasque de novo edendas curant, ut easdem refutandi & ingenium suum ita ostendendi occasionem habeant. Satius enim fuisset, scrinia hæc in obscuris Bibliothecarum angulis, in quibus delitescunt, relinquere, quam luci, qua prorsus sunt indigna, reddere. Si enim mansissent ignota, certum est, quod nulli hæc nocuisset pestis, quibus in publicum productis, incertum est, annon eorum lectio, saltem simplicibus & intempestive curiosis noceat, & dubitationis relinquat spinas, nulla for-

forte quantumvis solida confuratione evellendas. Nec minus quam modo nominati culturam virtutum inter mortales illi impediunt, qui superstitioni sunt devoti, & qui fatum cujuslibet hominis statuunt adeo inevitabile, ut idem ex lineis in facie & manibus ocurrentibus determinari posse opinentur, quorum plures non solum inter cæcos gentiles, sed in ipsa etiam Christianismi luce, quam quis facile crederet, inveniri, quotidiana fere experientia docet. Quam exiguam vero hujus farinae scriptores mereantur fidem, vel inde potest colligi, quod ne ipsi quidem suis placitis fidem habuerint constantem, sed vel in angustiis constituti, vel morti vicini palinodiam cecinerint & alios a suis scriptis legendis dehortati fuerint. Interim tamen rationis & Revelationis fontes turbando materiam peccandi post se reliquerunt amplissimam.

§. XVI.

Ita plerique omnes sumus comparati, ut alios optima quantumvis nobis proponentes, libenter vix audiamus, nisi iidem sciant, sua sive placita sive consilia grato quodam modo nobis commendare, ut menti nostræ tanto altius imprimantur. Quod quum sibi satis compertum haberent primi etiam Scriptores, nemo mirabitur, si canoro ac jucundo dicendi genere Lectorum attentionem sibi conciliare studuerint. Quum itaque Poëta imprimis & prodesse & delectare velint, quisque ad egregium quoddam carmen legendum sua sponte sese accingit. Enimvero flores, quos spargit Poësis, magis dependent ab imaginationis vi in auctore, quam a severis subactæ rationis præceptis; quare quum illa vividiori nunquam sese exserat modo, quam dum ab adfectu

quodam excitatur, docet enim experientia, quod rerum iucundarum & sensus externos suaviter adficientium representatio magis commoveat adfectus, quam utilium cogitatio, in illis quoque proponendis magis, quam in his venânicat Poëtica. Immo fuerunt Poëtæ, saltem qui isthoc insigniri voluerunt nomine, quorum carmina quasi tripudiant, quando ludos venereos & res ludicras narrant, sed quæ humi quasi repunt, & sibi & lectorum expectationi defunt, dum seria ad numeros tractant. Quare Poëtæ nonnulli carminibus admiratores suos intime adeo corruerunt, ut animis horum impressæ vitiorum maculæ nullo interdum veritatis aut virtutis lixivio elui potuerint. Nunquam enim perniciosius est vitium, quam dum grato induitur habitu; Lectores enim innocuam quærentes voluptatem, nocentissimum incauti hauriunt venenum. Sunt, qui contendunt, quod OVIDII libris amorum legendis ita corrupta fuerit LIVIA, Cæsaris AUGUSTI filia, ut infamiæ metu a Patre tandem fuerit relegata. Certum est, BOCCACIUM, Poëtam Italum, plerasque orbis cultioris partes ignibus suis, fabulas ejus Milesias intelligo, tamquam novum Phaëthontem, corrupisse. Enimvero hoc vitium, procul dubio gravissimum, non artis est, sed artificum, donis sibi concessis non rite utentium, sed leviter abutentium. Hinc Poëtarum quidam, postquam ad maturiorem ætatem & saniozem pervenerunt mentem, ipsi condemnarunt ingenii foetus, quos juvenilis protruserat æstus. Sic PLATO, postquam Scholam aperuisset, morum præcepta traditurus, omnia concremavit carmina, quæ confecerat. Movebat Philosophum, inquit VOSSIUS, quod tam in malis, quam in bonis moribus ars delectet, quo modo in artificiosa pictura tam adficit Theristes, quam Nireus. Meruebat igitur PLATO periculum, ne infirmiores vitia, pro virtutibus

bus amarent, si recte representarentur, quippe infirmi atque improvidi eo facile impelluntur, quo propendent (a). Similiter POLITIANUS de PICO MIRANDULANO, insigni Poëta, memoriæ prodit, quod libros amorum, quos adhuc juvenis conscripserat, morti vicinus concremari iusserit, ne ipsi vel suo nomini, vel aliorum moribus officerent. Denique Poëtis, artis amatoris Magistris, adjungimus eos, quorum vena, aureo liquore tincta, mox ebullit, adeo ut eisdem ferme coloribus proponant generis humani delicias & monstra, CARNEADI similes, qui justitiam & injustitiam pari commendavit eloquentia.

(a) Vid. Institut. Poët. Libr. 1. p. 53.

§. XVII.

Ambiguam omnino est, an fabularum Romanensium Scriptores generi humano vel nocuerint, vel profuerint. Institutum ipsum fabulas conscribendi, uti antiquissimum, ita utilissimum habitum fuit. Sicut enim hominibus, qui cibos ferre non possunt succulentiores, olera, arborum fructus & bellaria proponimus; ita nudam veritatem, cujus adspectum non omnes sustinent, gratis verborum ac factorum circumstantiis vestiunt Eruditi, ut aditum in corruptos inveniant animos. Hinc tot videre licet virgines & tantum non omnes Evæ filias, fabulas Romanenses avide admodum lectitare, libros autem, qui seria tractant, & qui magis instruunt quam delectant, non sine tædio spectare; sciunt enim vitæ ac conditionis suæ, quam raro amant, præcepta; nec vitia, quæ sibi placent, a Catone quodam male sedulo perstringi volunt. Non omnes tamen hæc fabulæ ejusdem sunt indo-

lis; dantur enim quædam, quarum narrationes sunt, castigatissimæ, ut a Vestali etiam virgine absque rubore legi possint, sed quæ ingenio juvenum, quorum ætas emendationis potissimum est indiga, parum conveniunt, & proinde non sine nausea leguntur. Alius indolis sunt illæ fabulæ, quas Auctores vel temporis fallendi, vel ingenii ostendendi, vel lucri denique faciendi causâ confarcinant, in quibus quum Cupidinis ac Veneris stratagemata ratione, qua fieri potest, ingeniosissima proponuntur, adfectus juvenum illecebriis istis non temperantur, sed magis incenduntur; adeoque ipsæ amplio rem corruptionis, quam emendationis materiam in se continent. Equidem non negamus, quin in quibusdam tragici repræsententur fines, quos illi habuerunt, qui parentum adspærati sunt monita; his autem parum illi moventur, quos antecedens lectio in malo, quod secum agitarunt, proposito dudum confirmavit, opinantes se scenam, cui se immiscuerunt, prudentius, quam Heroës Romanenses, quos imitari gestiunt, terminaturos. Suppeditant quidem nonnulli cautelas varias, in fabulis Romanensibus legendis observandas, jubent lectores imitari apes, quæ eos tantum visitant flores, e quorum nectariis mel colligere possunt. Sed non perpendunt, quod hic delectus singulis non competat; & quomodo de indole scripti quis ante judicabit, quam illud legit, sed postquam legit insitum venenum ipso actu hausit. Quis sanus interesse vellet convivii, ubi vina & venena juxta ponuntur? Et tamen commendantur scripta, quorum festivitas plerisque lectoribus est exitiosa. Bene omnino

FENELON: *Le vice grossier fait borreur, l'impudence brutale donne de l'indignation; mais la beauté modeste est bien plus dangereuse. En l'aimant on croit n'aimer que la vertu, & insensiblement on se laisse aller aux appas d'une passion,*

sion, qu' on n' apperçoit que quand il n' est presque plus tems de l' éteindre (a).

(a) Vid. *Les Aventures de Telemaque Livr. VII. p. m. 106.*

§. XVIII.

Occultius quidem Scriptores jam memorati, & quasi per cuniculos splendidum virtutis ædificium subvertere conantur; contra autem alii apertius & manifestis argumentorum areribus idem demoliri nituntur, in castigatissimam disciplinam. Moralem introducendo dogmata, tam veritati, quam virtuti inimica. Sed hi fere sunt, qui suis intenti commodis, parum curant, quid alios juvet, modo ipsi vel famam eruditionis vel divitias consequantur. Taceo jam Lojolæ fratres, qui tribus suis cardinalibus placitis de Probabilismo, de Methodo dirigendæ intentionis & de Peccato Philosophico inferias omni virtuti, quantum in ipsis est, parant, qui auctoritate & promissis præmiis plures, quam rationibus fieri potuit, sibi adjunxerunt adfectas. Sunt nonnulli, qui ex vetustis Hebræorum scriptis ostendere satagunt, concubinatum in gente Hebraica, imprimis ante editam in monte Sinai legem Divinam, fuisse permissum; quam vero doctrinam magis ad vanam eruditionis pompam, quam ad verum virtutis studium comparatam, aversantur omnes, qui sanctitatem morum, & non pravas consuetudines vitæ regulam sibi proponunt. His pollicem fere premunt illi, qui Polygamiam defendunt simultaneam, eandemque legibus tantummodo civilibus politiorum gentium repugnare autumant; quo in campo Johannes LYSERUS (a) suam exercuit industriam; item illi, qui res futiles & ab honestate

te remotas magnopere laudant, ingenioli gloriam in hoc quærentes mustaceo. Et quum ipsa dictitet æquitas, quod illi, qui facinorosos adjuvant, vix in minorem incurrant culpam, quam qui ipsum committunt flagitium, siquidem idem nocendi propositum utrique prodant, saltem habere moraliter censeantur; patet, quod Typographi & Bibliopolæ, qui libros, bonis moribus contrarios, vel imprimunt vel divendunt, tot peccandi illecebras Lectoribus propinent, quot divulganda curant exemplaria; quo admissio, ambigere nemo potest, quin hi omnes peccata etiam longe post suam committant mortem; quamvis enim vivere desinant, vivos tamen perverſis scriptis corrumpere non intermittunt.

(a) Vid. *Theophili Aletbæi (sub quo nomine delitescit Johannes Lyserus) Polygamia Triumphatrix.*

§. XIX.

Denique non illi solum, qui eruditionem profitentur ac promovent, sed alii etiam, qui ingeniosissimas exercent artes, ita sua quandoque abuti possunt sollertia & industria, ut operum suorum admiratores magis corrumpant, quam ipsi vel credant, vel sæpe curent; quorum referimus pictores, sculptores & statuarios. Quorum quidem artes in se præstantissima, quippe earum ope magna Divina in tribus Naturæ regnis, quo ad externam formam quasi eorum conspicienda sistuntur, non debent aliis rebus exprimentis adhiberi, quam quæ vel majestati Numinis vel dignitati hominis conveniant. Enimvero artifices quidam, ut peritiæ & industriæ suæ excellentiam ostendant, frena imaginationi suæ adeo laxa dant, ut decori limites leviter transfiliant; parum, ut videtur, contenti, si spectatorum obtineant applau-

applausum & admirationem, nisi simul ferventissimis, in
 quos ipsos propendere norunt, adfectibus fomitem sub-
 dant. Hinc vel integros homines prorsus nudos, vel
 partes eas corporis, quæ abscondi potius, quam colori-
 bus vel lineis nimis vivide expressis proponi deberent,
 considerandas sistunt, vel etiam tali statu & petulantibus
 adeo gestibus ipsos, modo solos, modo in locietate cum
 aliis diversi sæpe sexus inducunt, ut pectora hætenus ca-
 sta & innocua vehementer irritent, & animos ad impro-
 ba quævis flagitia fortius sollicitent, quam verborum &
 carminum fieri potuit lenociniis. Id quod HORATIUS
 eleganter docuit his versibus: *Segnius irritant animos de-*
missa per aures, - - - - Quam quæ sunt oculis subjecta fi-
delibus (a). Damnavit quoque PROPERTIUS obscenarum
 picturarum adspectum, quod oculos animosque intuen-
 tium valde corrumpant. Hinc vere cecinit Poëta non
 modestissimus: *Quæ manus obscenas depinxit prima tabel-*
las - - - - Et posuit casta turpia visa domo - - - - - Illa
puellarum ingentos corruptit ocellos - - - - - Nequitiaque
sua noluit esse rudes (b). Nec mirum est, tantam perni-
 ciam a pictura, valet idem de ceteris modo memoratis
 artibus, immitti, quoniam oculos perstringendo imagi-
 nationem fortius excitat. Bene enim QUINTILIANUS:
Pictura tacens opus & habitus semper ejusdem sic in intimos
penetrat adfectus, ut ipsam vim dicendi superare videatur
(c). Silentio jam præterimus exempla eorum, qui ad
 ingeniosorum operum, dum sua abuti arte non dubita-
 runt artifices, considerationem, tamquam ad scopulos
 triste virtutis atque innocentia fecerunt naufragium;
 quamvis corruptiois suæ auctores nunquam viderint,
 ut adeo certissimum fit, quod hi etiam post mortem
 peccata commiserint. Dissertationi autem huic finem
 jam imposituris memorabilis occurrit sententia Spartano-

rum, de quibus refert VALERIUS MAXIMUS: *Quod noluerint liberorum suorum animos lectione scriptorum Archilochi imbui, ne plus moribus noceret, quam ingeniis prodesset* (d).

(a) *In Libr. de Arte Poëtic. v. 180. 181.* (b) *Vid. Libr. 2. Eleg. 6.* (c) *Vid. Institut. Orator. Libr. XI, Cap. 3.* (d) *Vid. Libr. VI, Cap. 3.*

S. D. G.

[Faint, illegible text from the reverse side of the page is visible through the paper.]